

Ha piros a jelzés

Oktalan és üres elmetáncolatás lenne, ha én akarnám megmondani, Szegedről nézve, hogyan lehetett volna megelőzni a budapesti viharokasztrófát. Ott se voltam, hogyan beszélhetnék bele? Rádásul tudom, vihar ellen nincsen orvosság. És pánik ellen sincsen. Vihart ugyan átéltem már egynéhányat, természetit is, társadalmi is, pánikok közelébe is jutottam, de beleköttyögés lenne az csupán.

Ha azt mondanám, nálunk tragédiába szokott fordulni az örömművelés is, ha petárdákkal cizomázzuk, akkor is féligazságot mondanék csak. Petárdaraktárak robbanásában is fölzárkóztunk hirtelen a világszínvonalra, életrontó pusztításaival, és augusztus huszadikán leégett már a Gellérthegy egy darabja, hajók is gyulladtak föl, förgőtegek is belekaptak már, de az idejéig az eddigiekre is. Fatengelyes eszettel azt kellene mondanom, hagyjuk el az örömködésnek ezt a nagyon veszélyes formáját, de a nagy túlzással millióknak saccolt tömeg, amelynek kenyér és cirkuszt kell még mindig, föltehetően keresztre feszítenie. Azt is félve merem leírni, hogy az idejéig a vízijátékba fordult át, akkor is, ha a játéknak az előbbiek szerint is volt már katasztrófajelentése is.

Fájdalommal hallgatom a róla szóló egetverő jelentéseket. Ennyi meg ennyi halott, eltűnt, annyi meg annyi súlyos sérült, koponyában is, más testi részekben is, elsodródott gyerekek, fölkapott és lecsapott házfödél, a városi civilizációért gyökerüket áldozó, magukból kiforduló fák, borzalom hátán borzalom. Az pedig, hogy a meteorológiai állomás veszjelzése mit tartalmazott, és mit nem, nekem már sok újat nem mond. Mások is megesett már, hogy nem jött be az enyhébb jóslásuk se. Szeged környékén rendszeresen nem szokott bejönni. De az, hogy az egyik legmodernebb hírközlésnek a legilletékesebb helyen történő el nem olvasása megtörténhet, egynéhány kérszetlen gondolatot azért elindít kajla fejében is.

Jártatja az esztét minden hadra fogható csatorna tévében, rádióban, újságokban, és a pesti ember mentalitásával szinte valamennyi a felelőst keresi. Megkérdezőlegem én is azt a szállótulajdonost, akinek az emberei nem engednek be föld alá a szerencsétlen áradatból szinte senkit, meg mindenkit, aki nem képes fölismerni, hogy veszélyeztetekben segíteni legalább akkora kötelesség, mint egynéhány tragédiák idején, de ebbe megint ne én legyek még a hergelő bíró se. Emberségnek mondják ezt a mi vidékünkön. Bugyuta eszettel csak apró dolgokkal szeretnék előhozakodni.

Hatalmas vita bontakozott ki annakidején, hogy áttelepítsék-e a Balaton vészriasztó rendszerének vezérlését Budapestre. Istennek hála, visszatáncoltak az illetékesek. Most viszont éppen az ottani jelzőket ajánlanám szíves figyelmébe minden tömegrendezvény szervezőjének. Hatalmas költségeket emészt föl például a tűzijáték, meg se kottyanna, ha néhány forgó villogót is felszerelnének a Gellérthegyre, ahol mindenki láthatná. És azt a meteorológiai állomás kezelhetné. Ha a villogó alapon van, akkor ilyen veszély nem fenyeget, ha első fokú, második fokú, netán harmad fokú lenne a fenyegetés, mindenki eldönthetné saját szakállára, akar-e maradni, vagy inkább pucol haza. De ha csak a hatalmas bömbölgés mondaná bele valaki kötelezően, hogy mi várható, még ekkora költséggel se járna.

Mondhatják világnak, hogy megtörtént a piros riasztás, védekezhet a másik, hogy ez se volt benne, meg az se, de ha minden időben olvasni is tud ember nincsen a közelben, ha csak vész múltán derül ki, hogy itt lapult a riasztás, akkor biztosan nem ér semmit. És még egy aprócska gondolat. Mostanában dűl a vita, hány mentőkocsitól szabaduljon meg a mentőszolgálat. Talán ez a katasztrófa segít helyrebillenteni fejünkben a vízmértéket. Nem kevesebb, inkább több kellene.

H. D.

Hiába hirdetett a múzeum, kevesen hoztak emléktárgyakat

Veszélyben az '56-os kiállítás

Csupán néhány tárgyi emlék került elő a makói pincékből-palásokról 1956-tal kapcsolatban, pedig a város múzeuma tárlatot rendezne belőlük. A múzeum igazgatója szerint ennek a korszaknak az emlékeit zömmel saját érdekében semmisítették meg a lakók. Így látja Tóth Ferenc történész, az események szemtanúja és Gajdos Dezső is, aki szakmai instrukciókkal látta el a szovjet emlékmű ledöntőit, ezért – büntetésből – meg kellett szerveznie a helyreállítást.

Szinte teljesen kitörölt a 1956 emléke, nagyon kevés tárgy, dokumentum került elő – mondja Halmágyi Pál, a makói József Attila Múzeum igazgatója. Az intézmény hónapok óta hirdeti: mindenki, akinél a forradalom és szabadságharc korszakát idéző használati tárgy vagy bármilyen képi, esetleg írott dokumentum található, azt ajánlja fel a múzeum öszre tervezett tárlata részére.

– Egy újság, egy plakát, egy – a forradalomhoz köthető – zászló, és egy eredeti, 1956-os munkalap jutott el a múzeumba, ami sokkal kevesebb, mint amennyire számítottunk, bár ez utóbbi dokumentum érdekessége, hogy tulajdonosa, a kenyérgyár egykori sofőre még a fél évszázaddal ezelőtti bérjegyzékét is megőrizte – mondja Halmágyi Pál. – Valószínű, hogy a forradalom leverését követő években, saját érdekében mindenki igyekezett megszabadulni mindentől, ami az eseményekre emlékeztette. Mindezek előtt igaz volt ez a fényképekre, esetleg filmszalagokra, hiszen az állambiztonsági szervek

Tóth történész szemtanúként egy filmtekercset mentett meg az eseményekről

Fotó: Illyés Szabolcs

éppen ezek alapján azonosították a forradalmárokat, az események résztvevőit. Mondhatni: ezeket az éveket a hatalom szinte teljesen kitörölte a makói emlékezetéből.

Halmágyi hozzátette: beszélt valakivel, aki akkor középiskolás

diák volt, s '57-ben minden írását, versét elégette, hogy nyoma se maradjon gondolatainak.

– Kétszer is arra ébredtem, hogy az ávosok verik az ajtót, hogy adjam elő a filmtekercset, persze ez csak rémálom volt, hiszen ez a hatóság akkor '57-ben már nem is létezett – idézi fel emlékeit Tóth Ferenc, a múzeum nyugalmazott igazgatója. – Középiskolai tanár voltam az események idején, és készítettem egy tekercsnyi fényképet az '56 október 26-i eseményekről – a gimnázium második emeletéről. Ezt még aznap előhívtam, és otthon őriztettem, egészen a következő év februáráig, ekkor vált számunkra is nyilvánvalóvá, hogy súlyos következménye lehet minden ilyen emléknak, ha az a rendőrség kezébe akad. Ezért egy fém-

kazettába helyeztem és a házunk padlásán rejtettem el a tekercset, amit így sikerült átmenekíteni. Egyébként úgy tudom, hogy ezenkívül csak Enyedi Zoltánnak, a Délvilág-Délmagyarország korábbi fotósának képei maradtak meg, hiszen ő akkor diákként az utcán készített felvételeket, így valószínűleg ifjúkorára nézve nem gyanították, hogy ilyen bizonyítékokat rejteget. Am az ismert makói fényképész, Dávid Imrét például meg is verték a kapitányságon, tettek arról, hogy véletlenül se maradjon az eseményeket megörökítő fotó a tulajdonában.

Tóth Ferenc egy most készülő '56-os kötethez engedélyezte mind a 34 képének megjelenítését.

I. SZ.

A LEDÖNTŐ ÉS HELYREÁLLÍTÓ CSOPORT

Gajdos Dezső, a makói főtér szovjet emlékművének ledöntésében részt vevőket szakmai instrukciókkal segítette, és hallgattak is rá, hiszen mérnök. 1957 elején emiatt arra kötelezték, hogy szervezze meg az újbóli felállítását. Ő is sajnálja, hogy szinte semmi kézzelfogható nem maradt meg a forradalmi hetekből, hónapokból, pedig szívesen látná viszont például az obeliszket elmozdító kötelet vagy a létrát, amit akkor használtak. – Sajnos, én sem őriztem meg semmit, örültem, hogy a kötelező feladattal megúsztam, de maga a szobor, a csillag és a címer még mindig megtalálható a múzeumban – tette hozzá Gajdos Dezső.

Bőröndben vitték Szász Endre vázáját Kanadába

A vb-n részt vevő kajakosok is porcelánt vettek

Egy kanadai hölgy Szász Endre padlóvázáját ruhával kitömött bőröndben vitte magával repülőn, egy másik fia és unokája fényképét festette rá két kisebb vázára. Mindkét történet szegedi, és azt jelzi, hogy a porcelán újra befektetésnek számít.

Még a kajak-kenu vb versenyzői és szurkolói is feltantoltak porcelánból a szegedi belvárosban, noha egyik híres márká sem kapcsolódik a Tisza-parti városához. A porcelán újra reneszánszát éli. Nagy Zsuzsa, a Kársz utcai hollóházi márkabolt vezetője szerint a nyár rekord árbevétel hozott, de nemcsak a turisták, hanem az esküvői szezon miatt is. Az emberek nem sajnálják a pénzt a legdrágább készletekért sem: náluk Szász Endre sorszámozott platina teáskészlete került most a legdrágábbra, 340 ezer forintba. Ha komplett szervizt szeretnének vinni, amiben ét-, teás-, moka- és kompós készlet is van, akkor félmillió forintot is otthagyhathunk.

Porcelánmustránk kiderítette azt, amit a gyűjtők jól tudnak: a herendi készletek árban hajaznak Hollóházát (Zsolnayból sajnos nem tudjuk átekinteni a teljes skálát, mivel Szegeden a gyár nem működött márkaboltot). Herendiből a legolcsóbb hatsze-

A porcelán újra reneszánszát éli, az emberek nem sajnálják rá a pénzt

Fotó: Schmidt Andrea

mélyes étkezés 500 ezer forintnál kezdődik, igaz, mindegyik darabja kézzel festett. S míg egy hollóházi teáskészlet klasszikus mintával már 30 ezerért megvásárolható, ugyanezt herendiből 180 ezerért kínálják.

Sok a visszatérő, Szegedről külföldre szakadt hazánkfia, számukra tényleg semmi sem drága. Nagy Zsuzsa mesélte, hogy tavaly egy 70 centi magas Szász Endre padlóvázát egy Kanadában élő hölgy vásárolt meg

270 ezer forintért. Amikor idén újra visszatért, elmesélte, vett egy bőröndöt a vázához, amit kibélelt ruhaneművel, és a porcelánt sértetlenül landolt a tengerentúlon. Az Oskola utcai herendi márkabolt vezetője,

Farkasné B. Katalin is egy kanadai vevőjéről mesélt: az asszony azt kérte, fia és unokája arcképét fessék rá két vázára. Herenden el is készítették a vázákat, amelyek egyik oldalát az ismert motívum, a másikat a

kézzel festett arckép díszítette. A hölgy egy újabb szegedi útja alkalmából vitte el a vázákat, darabjéért 150 ezer forintot fizetett.

Nem az örökkévalóságnak szája termékeit a Villeroy&Boch Kölcsey utcai porcelánboltja. Noha a német gyár 250 éves, nem vitrinárat kínál – mondta Pásztné Mészáros Éva üzletvezető. A készleteket a vevő maga állíthatja össze. Gyakori eset, hogy házassági évfordulóra valaki csak két csészét vásárol, hogy aztán azok emléktárgyként is napi használatban legyenek. Itt egy mives aranyozott csontporcelán étkezés már százezer forintból is kijön.

E. K.

A ZSOLNAY MÁR A SPÁJZBAN VAN

Barátnóm már jó előre bespájzolt Zsolnayból gyermeke esküvőjére, mivel azt hallotta, drágul a pécsi székhelyű patinás cég terméke. Mivel ő maga a Zsolnay-termékek szerelmese, ét-, teás- és moka-készletet vásárolt, együttesen mintegy négyszázezer forintért. Otthonában dugi helyeken titkolja-őrzi a drága porcelánt. Azt mondja, ha bármi közbejön, a pénz nem vész kárba, mivel ilyen egységes készletet bármikor el lehet adni.